

Asia: VN/9765/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimistä annettujen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan yleiset huomiot esityksestä

Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimistä annettujen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Tiivistelmä:

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettua lakia, tasa-arvovaltuutetusta annettua lakia, yhdenvertaisuuslakia, naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annettua lakia.
- Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin neuvoston 7.5.2024 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston 14.5.2024 antamat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevat direktiivit (EU) 2024/1499 ja (EU) 2024/1500, joiden tavoitteena on luoda jäsenvaltioiden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimille aiempaa vahvemmat puitteet yhdenvertaisen kohtelun ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi ja syrjinnän torjumiseksi.
- Esityksen mukaan tuomioistuimille säädettäisiin velvollisuus kuulla tasa-arvovaltuutettua naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain soveltamista koskevista asioista.
- Hyvityksen vaatimisen määräaika säädettäisiin keskeytyväksi sovintomenettelyn ajaksi. Lisäksi säädöksiin otettaisiin säännökset valtuutettujen toimistojen sisäisestä organisoitumisesta, valtuutettujen julkaisemien kertomusten sisällöstä sekä siitä, mitä tietoja syrjintää epäilevälle tulee yhteydenoton alussa kertoa. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan henkilöstöä koskeva nimittämistoimivalta esitetään siirrettäväksi pois oikeusministeriöltä.

Huomiot oikeudenkäyntiin liittyvistä ehdotuksista: a) hyvityskanteen määräajan keskeytyminen valtuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi sekä yhdenvertaisuuslain mukaisissa asioissa lautakunnan

ratkaisun lainvoimaiseksi tuloon asti ja b) tasa-arvovaltuutetun oikeus tulla kuulluksi tuomioistuimessa tasa-arvolain soveltamista koskevista asioista

Naisjärjestöjen Keskusliitto kannattaa oikeudenkäyntiin liittyviä ehdotuksia, joiden mukaan hyvityskanteen määräaika keskeytyisi valtuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi sekä yhdenvertaisuuslain mukaisissa asioissa lautakunnan ratkaisun lainvoimaiseksi tuloon asti. Nykytila, jossa määräaika alkaa kulua uudelleen lautakunnan annettua ratkaisunsa, vaikka siitä olisi valitettu hallintotuomioistuimeen ei ole tarkoituksenmukainen. Se voi johtaa tilanteisiin, joissa kanneajaksi kääntymisen saattaa kulua umpeen ennen kuin lautakuntaan saatettu asia on ratkaistu lainvoimaisesti. Näin ollen määräajan keskeytymisen jatkaminen on perusteltua ja parantaa syrjintää kohdanneiden asemaa. Kuten esitysluonnoksessa todetaan,

tämä voisi kannustaa sovintomenettelyyn syrjintäasiassa, kun ei olisi pelättävissä, että määräaika kanteen nostamiseen kuluisi loppuun sovintoneuvottelujen aikana. Sovinnollisen ratkaisun kautta syrjinnän kohteeksi joutunut voi saada myös hyvitystä, ilman että hän joutuu viemään asiaa usein raskaaksi koettuun tuomioistuinprosessiin.

NJKL kannattaa niin ikään ehdotusta myöntää tasa-arvovaltuutetulle oikeus tulla kuulluksi tuomioistuimessa tasa-arvolain soveltamista koskevista asioista. Tällä olisi myönteinen vaikutus uhrin oikeussuojan tasa-arvolain mukaisissa syrjintäasioissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuus ja siihen liittyvät muutosehdotukset: lautakunnan henkilöstön nimittämistoimivalta ja valtuutettujen sidonnaisuusilmoitukset

Naisjärjestöjen Keskusliitto katsoo, että esitetty muutos lisää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuutta ja vastaa direktiivin vaatimuksiin.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun työn järjestämiseen liittyvät asiat: toimivallan delegointimahdollisuus, toimiston sisäinen organisointi, kertomusten sisältö, syrjintää epäilevälle annettavat tiedot

NJKL yhtyy esitysluonnoksessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan syrjinnän uhrien asemaa ja oikeussuojaa voisi vahvistaa se, että valtuutetuille säädettäisiin velvollisuus kertoa syrjintäasiassa yhteyttä ottaneelle esimerkiksi tämän käytössä olevista oikeussuojakeinoista

ja mahdollisuudesta saada asiassa muuta tukea. Tämä voisi parantaa syrjinnän uhrin tietoisuutta oikeusturvakeinoistaan.

Voidaan myös pitää tarkoituksenmukaisena, että syrjintäasiassa lain soveltamisen kannalta vakiintuneimmissa kysymyksissä kannanoton tai ohjeistuksen voisi antaa myös toimiston esittelijä valtuutetun sijaan, mikä nopeuttaisi asioiden käsittelyä. Kuten esitysluonnoksessa

todetaan, muutos tukisi perustuslain 21 §:ssä ja hallintolain 23 §:ssä turvattua oikeutta viivytyksettömään käsittelyyn.

Huomiot yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimitystä annettujen direktiivien sellaisista säännöksistä, joiden ei esitysluonnoksessa ole katsottu edellyttävän lainsäädäntömuutoksia

-

Huomiot ehdotusten vaikutuksista

Esitysluonnoksen mukaan direktiivien täytäntöönpanosta aiheutuisi yhdenvertaisuusvaltuutetulle, tasa-arvovaltuutetulle ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle jonkin verran lisää hallinnollisia ja käytännön menettelytapoihin liittyviä tehtäviä, mutta muutosten ei arvioida lisäävän viranomaisten resurssitarvetta. NJKL pitää tärkeänä, että muutosten vaikutuksia valtuutettujen sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan resurssitarpeeseen seurataan ja viranomaisille ohjataan tarvittaessa lisäresursseja uusien tehtävien hoitamiseen.

Muut huomiot

-

Foster Oona
Naisjärjestöjen Keskusliitto